

JEZIK IN ETNIČNA PRIPADNOST V PORABJU

Albina Nečak Lük

Uvod

Velikokrat slišimo, da slovenščini v Porabju bije zadnja ura. Če je tako, je zdaj skrajni čas za premislek, kaj storiti, da se trend opuščanja slovenskega jezika zaobrne. Namen mojega prispevka je opozoriti na stanje z vidika podatkov, ki so jih o svoji spoznavni dejavnosti, jezikovnem znanju in stališčih do slovenskega jezika dali prebivalci Monoštra.

Podatki po eni strani potrjujejo zapisano trditev. Po drugi strani pa opozarjajo, da se jezik ohranja tudi, ko človek na manifestni ravni ne izpoveduje več svoje prvotne etnične identitete, t.j. pripadnosti skupini, v katero je bil vrojen. Do tega pojava morajo biti pozorni vsi, ki jih zadeva in skrbi načrtovanje položaja slovenščine v Porabju. Optimistična interpretacija teh podatkov namreč opozarja, da bi bilo mogoče, kljub vsem skromnim možnostim, kar nekaj postoriti za slovenščino. Ob ustrezno preurejenem programu z intenziviranim delom bi lahko k revitalizaciji slovenskega jezika prispevala zlasti šola, pa tudi organizacije, politične in kulturne, ki so v obdobju po letu 1990 začele delovati na slovenskem poselitvenem območju v Porabju.

Podatke smo zbrali v mestu Monošter v okviru longitudinalne, primerjalno zasnovane raziskave »Medetnični odnosi v slovenskem etničnem prostoru«, ki proučuje značilnosti medetničnih odnosov in kazalcev etnične identitete na narodnostno mešanih na obeh straneh slovenske meje. Raziskava temelji na podmeni, da je etničnost (etnična identiteta, etnična pripadnost) zgodovinski, torej spreminjajoči se pojav. V očeh posameznika in skupnosti so - glede na vsakokratne družbene okoliščine - etnična pripadnost, njena vsebina in pomen podvrženi preverjanju in reinterpreteraciji. Zavezanost etnični dediščini (poreklu, kulturi, socialnim normam in vrednotam etnije, jeziku, itd) je tesno povezana z razumevanjem lastnega položaja in položaja skupine, v katero je človek vrojen, hkrati pa tudi s percepcijo oziroma primerjavo položaja etnične skupnosti, s katero manjšina živi v neposrednem stiku. Intenzivnost težnje po spreminjanju lastnega položaja oziroma smeri spreminjanja etničnega (ohranjanje, opuščanje ali ponovno uveljavljanje določenih elementov etnične identitete) torej izhaja iz narave odnosov med etnijama v stiku ter družbenega položaja posameznih skupnosti.¹

Ob analizi podatkov, zbranih v Monoštru, se je izoblikovala skupina respondentov, ki so se opredelili kot Madžari, vendar vrsta elementov kaže na slovensko poreklo in na določeno mero zavezanosti slovenski etnični dediščini. V pričujočem prispevku bomo analizirali podatke o ohranjanju oziroma opuščanju etnične dediščine te skupine respondentov v primerjavi z drugimi respondenti (Slovenci in Madžari), ki se na izpovedni ravni ne odmikajo od izvorne skupnosti.

¹ Podrobnejšo predstavitev teoretičnih izhodišč glej v Nečak Lük 1993b, 5-14.

1. Teoretska izhodišča

Moderni koncept etničnosti zaznava pojav kot dinamično kategorijo: Nespremenljiva, pripisana razsežnost etničnega, ki človeka definira z rojstvom v določeno etnično skupnost, se prepleta z dinamično, privzeto razsežnostjo etničnega, ki pomeni možnost izbire pri prevzemanju in transmisiji etnične dediščine. Takšen pristop vsebuje podmeno, da etničnost, etnična pripadnost ni nespremenljivo stanje, stanje biti (n. pr.) Slovenec ali biti (n. pr.) Madžar, ali biti karkoli drugega, temveč je etničnost tudi delovanje, družbeno vedenje, izražanje kulturne sestavine etničnega. Ob tem ne gre prezreti dejstva, da vse kulture ni mogoče označiti kot etnično dediščino in da pripadniki etničnih skupnosti ne zaznavajo vse kulture kot označevalca lastne ali druge skupnosti (Fishman 1977). Na območjih, kjer stoletja skupaj živijo različne etnije je često nemogoče natančno razmejiti, kateri deleži kulturne dediščine izvorno pripadajo eni in kateri drugi skupnosti. Prav to fluidno prepletanje elementov kulture na skupnem poselitvenem področju, daje zlasti manjšinskemu prebivalstvu pečat svojskosti in mu omogoča (so)delovanje v svetu dveh kultur, kulture matičnega naroda in večinskega naroda.

Premiki oziroma spreminjanje etničnega lahko zaobsežejo tri ravnine: spreminjanje vsebine etničnega, spremembe etnične pripadnosti, ter sprememba pomembnosti etničnega (Fishman 1978).² V primerjavi z nekdanjimi pogledi na spremembe individualne identitete ter na etnično pripadnost se danes uveljavlja koncept izbire tudi kar zadeva pripadnost k določeni etniji. Takšno videnje etničnosti počiva na podmeni, da moderni človek dojema vse svoje družbene, kulturne in celo fizične attribute kot izbiro, ki jo lahko opravi po lastni presoji za doseganje načrtovanih statusnih ciljev. Ob tem ne gre za preprosto preračunljivost, temveč za tankočutno prepoznavanje sistema vrednot in meja kateregakoli etničnega sistema. Prehod iz enega sistema v drugega je redkokdaj nenaden in dokončen. Do dramatične diskontinuitete pride le redkokdaj. Ostane lahko jedro prvotne identitete, četudi je prekrito z novimi vedenjskimi obrazci (Salamone 1975).

Narava etničnih in družbenih meja v postmodernem času se je temeljito spremenila: iz tradicionalnih zaprtih skupnosti, zasnovanih na notranji povezanosti podobnih ljudi, katerih družbena identiteta je bila določena od zunaj, iz širše družbene skupnosti, se je akcent premestil na odnose med različnimi skupnostmi. Stari tip etnične skupnosti je slonel na poudarjeni vlogi družbenih mrež, ki so združevale ljudi v okviru soseske, dejavnosti, družinskih in političnih vezi. Značilna za stari tip skupnosti je kompaktna naseljenost, torej tudi geografska povezanost. Fizična bližina je omogočala tudi medsebojno podporo pri poklicnem in političnem delu znotraj skupine. Medsebojno poročanje in homogene družine so podpirale in reproducirale to notranjo povezanost. V urbanih centrih se je skupna zavest o skupni, posebni zgodovini vzdrževala na podlagi fizične bližine, poklicnih povezav in prijateljstva.

Modernizacija je prinesla s seboj tudi spremembe etničnosti, t. i. novo etničnost. Ta je manj odvisna od zemljepisne/fizične bližine in skupne poklicne usmerjenosti. Njena značilnost je poudarjanje, izpostavljanje bistvenih, ključnih razlik, ki delijo eno skupino od druge.

² Kakor pod op. 1.

V spremenjenem modernem urbanem okolju se po mnenju raziskovalcev razvija dvojna podlaga sodobnega urbanega koncepta etničnosti:

1. oblikovanje skupin na podlagi vzajemnega sodelovanja: interakcijsko oblikovanje skupin, kjer se ena skupina razlikuje od druge po svojih podobnostih in prekrivajočih se mrežah,

2. oblikovanje skupin na podlagi reakcije: reakcijsko oblikovanje skupin, ko ena skupina ponovno vzpostavi svoje zgodovinsko pogojene značilne razlike v okviru skupnega državnega prostora (Hechter 1978).

V novih okoliščinah posamezniki gradijo na znanih elementih skupne kulture, ki oživlja skupne občutke, na katerih se izgrajuje etnično zasnovani skupinski interes.

Za stari tip etničnosti je bila jezikovna lojalnost velikega pomena. V novih razmerah postajajo jezikovni simboli nekaj drugega. To niso več samo znaki, pečati identitete. Vse večja udeležba v javnih zadevah je pripeljala do uvedbe izrazja in obrazcev diskurza, ki posnemajo modele širše družbe. Pripadniki drugorodnih skupnosti razvijajo nove sporazumevalne strategije, ki so zasnovane na sprejemanju novih vrednot. Te sporazumevalne strategije in konvencije pogosto niso vezane samo na en jezik, temveč jih posamezniki uporabljajo ne glede na to, ali govorijo v manjšinskem ali večinskem jeziku. Tudi tam, kjer jezik manjšine izginja se vzpostavljajo nove diskurzivne konvencije, ki jih skupina prevzema pri rabi večinskega jezika. Isto velja za razmerja narečje - standardni jezik. Danes smo priča prevrednotenju socialnega in sporazumevalnega pomena narečij. Skupine v manjšinskem položaju, zlasti tiste z oddaljenim narečjem, vzpostavljajo podobna pravila v razmerju do standardne zvrsti maternega jezika.

Sodobno družbeno politično življenje po eni strani z naklonjenostjo sprejema oblikovanje novih jezikovnih simbolov, ki opozarjajo na razpotja med skupinskimi interesi. Hkrati pa je tovrstna raznolikost, množica jezikovnih simbolov v opreki, konfliktu z birokratskimi težnjami po enovitem načinu sporazumevanja, takšnem, ki navadno priznava le en jezik kot primerno za sporazumevanje na ravni kanalov javne komunikacije.

2. Analiza podatkov in diskusija

Zaradi majhnega deleža Slovencev v Monoštru smo oblikovali dva vzorca: reprezentativni vzorec (vzorec A = 428 oseb) ter vzorec celotne populacije, za katero smo po določenih kazalcih predvidevali, da je slovenskega porekla (vzorec B = 174 oseb).

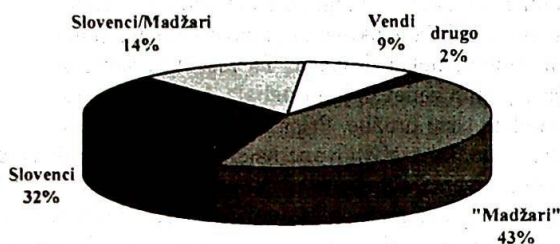
Za pričujoči prikaz smo respondente iz obeh vzorcev razvrstili v naslednje kategorije: Madžari (respondenti iz vzorca A, ki so se opredelili kot Madžari), Slovenci (respondenti iz obeh vzorcev, ki so se opredelili bodisi kot Slovenci, Slovenci in Madžari hkrati³ ali Vendi⁴ in »Madžari« (respondenti iz vzorca B, ki so se opredelili kot Madžari).

³ Ali gre za zavestno opredelitev k dvema etnijama ali za neodločenost glede narodnostne pripadnosti, ter kakšni razlogi stojijo za takšno opredelitvijo (etnično mešana družina, asimilacijski trend, itd.), bi lahko pojasnilo šele dodatno raziskovanje.

⁴ V obeh vzorcih se je 22 ljudi opredelilo kot Vendi. V obravnavanem vzorcu (602 oseb) gre torej za zanemarljiv delež Vendov. Vendar smo zaradi negativne konotacije imena Vend po pisni poti poizvedeli, kaj jim ta izraz pomeni. Večina respondentov je odgovorila, da z imenom Vend poimenujejo pripadnike slovenske narodne manjšine, ki živi v Porabju oziroma, da gre za madžarsko ime za Slovence, pogosti pa so

Respondente smo razvrstili v navedene kategorije na podlagi odgovorov, ki so jih dali na vprašanje: »Kateri etnični skupini čutite, da pripadate?« Analiza narodnostne strukture vzorca B, na podlagi odgovorov na to vprašanje, je pokazala zanimivo sliko (glej preglednico 1).

Preglednica 1: Narodnostna sestava vzorca B (N=174).

Med respondenti iz vzorca B sta se dobri dve petini respondentov opredelili za Madžare. Dobra sedmina respondentov se prišteva k Slovincem in Madžarom hkrati. Na ta način smo izvedeli, kako se vprašani (samo)opredeljujejo glede etnične pripadnosti. To nam, seveda še ne pove, kakšna je stopnja njihove etnične zavesti, kakšno raven etnične ozaveščenosti implicira (samo)opredelitev k določeni etniji. Potrebni bi bili dodatni postopki, če bi želeli kaj podrobnejšega zvedeti o intenzivnosti njihovega samozavedanja. Vnaprejšnje povezovanje etnične (narodnostne) samoopredelitve z visoko ravni etnične zavesti oziroma etnične identitete bi bilo zgrešeno.

Respondente, ki smo jih uvrstili v kategorijo »Madžari«, je mogoče označiti kot »vmesne« (Susi, Sedmak 1983). Kako intenzivno je istovetenje s primarno oziroma sekundarno skupino in katere plasti človekove identitete zadeva bi bilo potrebno preveriti s poglobljenimi psihosocialnimi analizami. V pričujoči študiji bomo poskušali ugotoviti, ali je v primeru respondentov iz vzorca B, Slovincih in onih, ki so se opredelili kot »Madžari«, mogoče govoriti o dveh vzorcih obnašanja. Preveriti želimo, ali je na določenih ravneh poleg deklarativne pri respondentih iz kategorije »Madžari« mogoče opazovati odmikanje od izvorne etnične skupnosti in primikanje drugorodni, večinski madžarski skupnosti. Hkrati nas zanima, ali je takšen proces zaznaven tudi pri respondentih, ki se na izpovedni ravni štejejo za Slovence. Ob tem se zdijo pomembne povezave med etnično (samo) opredelitvijo in drugimi spremenljivkami, starostno in poklicno strukturo (2.1.) in etnično strukturo družine, ki naj opozori na trende maritalne mobilnosti (2.2.) Za našo študijo pa je zlasti pomembna morebitna povezava med etničnim

---

bili odgovori, da gre za prebivalce Prekmurja in Porabja oziroma za govorce vendskega narečja slovenskega jezika. Zanimljivo je bil delež vprašanih, ki so menili, da je Vend nekaj drugega kot Slovenec.

in jezikovnim vidikom, kakor jo je mogoče osvetliti s podatki o sporazumevalni zmožnosti, sporazumevalni dejavnosti in stališčih do slovenskega jezika (2.3.).

2.1. Starostna in poklicna sestava respondentov

Za vitalnost etnične skupnosti je gotovo pomembna struktura (socialna in starostna) njenih (potencialnih) pripadnikov, ki se od izvirne etnije odmikajo. Ta lahko vsaj delno pojasni razloge odmikanja oziroma opuščanja etnične pripadnosti. Primerjava med tremi kategorijami bi utegnila pojasniti, kateri sloji (socialni in starostni) znotraj manjšine dojemajo etnične meje kot bolj propustne in, ali so premiki pri samoopredeljevanju povezani s trendi socialne mobilnosti.

Preglednica 2: Starost respondentov.

narodnost	Madžari %	»Madžari« %	Slovenci %
do 30 let	19.3	39.2	12.5
31 do 40	18.3	20.3	19.5
41 do 50	17.5	13.5	24.2
51 do 60	17.8	13.5	22.7
nad 60 let	27.1	13.5	21.1
N = 590	388	74	128

Očitno so v kategorijo »Madžari« v večjem deležu kakor v ostali dve kategoriji uvrščeni mlajši od 40 let. Visok je zlasti delež mlajših od 30 let. Ta delež je pri kategoriji Slovenci najnižji, globoko pod deležem ostalih dveh skupin. Sklepali bi torej lahko, da je pomik v članstvu (etnični pripadnosti) značilen zlasti za mlajšo generacijo. Zlasti mladi torej vidijo prednost v pripadnosti večinski skupnosti. Ob pojavu bi se veljalo zamisliti, zlasti, če upoštevamo pomen transmisije etničnih značilnosti (predvsem jezika) z generacije na generacijo. Z vidika potencialnega naravnega prirastka je to namreč najbolj vitalen del populacije. Hkrati podatki kažejo, da je pri Slovencih delež starejših kot 40 oziroma 50 let znatno višji kakor pri ostalih dveh kategorijah.

Analiza poklicne strukture pokaže, da v kategoriji »Madžari« izstopa delež tistih, ki so najbolj izpostavljeni na trgu delovne sile (delavci in nezaposleni ter študentje).

Preglednica 3: Poklicna struktura respondentov.

narodnost	Madžari %	»Madžari« %	Slovenci %
strokovnjaki	6.7	4.1	2.4
uslužbenci	18.8	16.4	22.2
delavci	30.7	41.1	33.3
zasebniki	3.1	4.1	1.6
nezap., gosp., študenti	7.7	17.8	5.6
upokojenci	33.0	16.4	34.9
N = 587	388	73	126

2.2. Etnična sestava zakonov

Vprašanje propustnosti oziroma zaprtosti etničnih meja in njihovo spreminjanje neposredno zadeva premike v etnični identiteti. Med drugim se kaže tudi skozi prizmo maritalne mobilnosti. Percepcija propustnosti etničnih meja ni enosmerna: zadeva obe narodnostni skupnosti, ki živita v narodnostno mešanem okolju. Podatki o etničnem poreklu staršev (2.2.1.) in strukturi zakona respondentov (2.2.2.) ponazarjajo trende pri dveh generacijah.

2.2.1. Etnično poreklo »Madžarov« je v več kot polovici primerov slovensko: večina respondentov izhaja iz družin, kjer sta (bila) oba starša Slovenci. Dobra četrtina jih je iz mešanega (slovensko-madžarskega) zakona. Da sta oba starša madžarske narodnosti, je izjavilo nekaj manj kot 15 odstotkov respondentov. Slovenci so v glavnem navedli, da so njihovi starši Slovenci, nekaj več kot desetina pa jih je iz mešanih zakonov (preglednica 4).

Preglednica 4: Respondenti glede na narodnostno strukturo zakona staršev.

narodnost respondentov	Madžari %	»Madžari« %	Slovenci %
narodnost staršev			
Madžari	83.5	14.7	2.4
Slovenci	6.1	57.3	83.3
Madžar/Slovenec	4.8	28.0	11.1
drugo	1.0	2.7	1.6
N = 577	376	75	126

2.2.2. Podatki o izbiri partnerja posredno osvetljujejo percepcijo naših respondentov o vzajemni propustnosti etničnih meja. Očitno se med tremi skupinama pojavljajo pomembne razlike pri usmeritvi glede etnične pripadnosti partnerja.

Glede na vrojeno sestavino etničnega (glede na narodnost njihovih staršev) je večino v kategorijo »Madžari« uvrščenih respondentov mogoče šteti k slovenski etniji. Vendar so vsaj na deklarativni ravni slovensko poreklo zanemarili. Preverjanje njihove orientacije pri izbiri zakonskega partnerja je opozorilo, da so v primerjavi s svojimi starši bolj usmerjeni k izbiri partnerja madžarske narodnosti (60 %), vendar je med njimi tudi zajeten delež takšnih, ki so izbrali partnerja med Slovenci (cca 40 %), kar je znatno več kot pri Madžarih iz vzorca A (8.1 % jih je izbralo partnerja slovenske narodnosti). Ti so v primerjavi z »Madžari« in Slovenci (42.4 % ima partnerja madžarske narodnosti) bolj endogamno usmerjeni (preglednica 5).

Preglednica 5: Narodnostna struktura zakona respondentov.

narodnost respondentov	Madžari %	»Madžari« %	Slovenci %
narod. struktura zakona			
Madžarski	90.0	60.9	.0
Slovenski	.0	.0	57.6
Madžarsko-slovenski	8.1	39.1	42.4
drugo	1.9	.0	.0
N = 485	321	71	127

Podatke o maritalni mobilnosti, ki kažejo na percepcijo naših respondentov o fluidnosti etničnih meja, posredno osvetljujejo stališča glede (ne)obstoynosti razlik med etnijami a) ter trendi apostazije b).

a) Pojav primikanja oziroma odmikanja od izvorne manjšinske skupnosti imamo možnost osvetliti tudi s stališči naših respondentov do obstojnosti razlik med etničnimi skupinami. Ob vprašanju »Kaj menite o razlikah med etničnimi skupinami?« so imeli respondenti možnost izbirati med naslednjimi odgovori: 1 - naj izginejo, 2 - naj se obdržijo na kulturno folklorni ravni, 3 - naj se uveljavljajo in ohranjajo v javnem življenju (zastopanost manjšine, n. pr. v lokalnih in državnih organih oblasti, itd.).

Zanimalo nas je, ali je mogoče pri kategoriji »Madžari« v primerjavi s kategorijama Madžari in Slovenci zaznati drugačno, morebiti ohlapnejše stališče do izginjanja razlik med etnijami.

Analiza podatkov te podmene ni potrdila. Stališča »Madžarov« in Slovencev glede izginjanja razlik se pomembno ne razlikujejo, odmik pa je zaznaven pri Madžarih iz vzorca A. Četudi večina (68.8 %) Madžarov meni, da se morajo razlike med etničnimi skupinami uveljavljati in ohranjati v javnem življenju, je delež respondentov s takšnim stališčem pri ostalih dveh skupinah znatno višji. Zanimivo je, da so se za uveljavljanje

in ohranjanje razlik med etnijami v javnem življenju z najvišjim deležem izrekli prav »Madžari« (88.9 %) in da je vidna razlika med njimi in Slovenci (81.6 %) glede tega vprašanja. V skladu z zgornjimi podatki je tudi delež Madžarov, ki si želijo, naj razlike med etnijami izginejo (12.2 %) oziroma se ohranjajo kot folklorna značilnost (19 %) pomembno višji kot pri »Madžarih« (med njimi bi si le 2.8 % želelo, naj razlike izginejo, 8.3 % pa se zavzema za ohranjanje razlik na kulturno folklorni ravni) in pri Slovencih (prvi odgovor je izbralo 5.6 %, drugega pa 12.8 %).

Zbrani podatki ne dopuščajo poglobljene analize razlogov za predstavljene izbire. Gotovo bi bilo treba razgrniti še vrsto skritih faktorjev in spremenljivk, ki bi lahko pojasnili zanimiv pojav, da se za ohranjanje in uveljavljanje razlik v javnem življenju najbolj zavzemajo prav tisti, ki so se od izvirne skupnosti že odmaknili, torej »Madžari« iz vzorca B. Brez tega je mogoče postaviti samo različne podmene o motivih za takšno stališče: n.pr. njihove lastne, verjetno negativne, izkušnje glede javnega izražanja in uveljavljanja razlik med večino in manjšino, ali n. pr. bojazen, da bi pritok drugih članov iz prvotne manjšinske skupnosti ogrozil njihovih integracijske (asimilacijske) napore ali sprožil odklanjanje pri pripadnikih večinske skupnosti.

b) Zanimalo nas je tudi, ali je etnična pripadnost v očeh naših respondentov dinamična ali stabilna kategorija, oziroma, ali je po njihovem mnenju mogoče poljubno izbirati etnično pripadnost in se prištevati zdaj k eni zdaj k drugi etniji. Z vprašanjem: »Ali se vam je kdaj zdelo primerno, da bi se izrekli za kakšno drugo narodnost?«, smo skušali izvedeti, ali, oziroma, kako pogosto so se vprašani odločali za kakšno drugo narodnost. Pokazalo se je, da izjavljanje za drugo narodnost ni pogost pojav, vendar so se včasih k izpovedovanju drugačne pripadnosti zatekli respondenti iz vseh treh skupin.

Najbolj dosledni so pri opredeljevanju Madžari iz vzorca A, saj je med njimi zane-marljiv delež takšnih, ki so se kdaj izrekli za drugo narodnost. Razlike med to skupino in ostalima dvema so statistično pomembne.

Največ nihanj pri opredeljevanju je mogoče opaziti pri Slovencih, saj je dobra petina respondentov iz te skupine včasih spremenila svojo izjavo o narodnostni pripadnosti, pogosto pa se jih 7.8 odstotkov izjavlja za drugo narodnost. Skupina »Madžari« se glede pogostosti spreminjanja svoje izjave o narodnostni pripadnosti od Slovencev pomembno ne razlikuje. Eni petini »Madžarov« se dogaja, da se kdaj izreče za drugo narodnost.

Vzorci obnašanja Slovencev in »Madžarov« so ob tem vprašanju podobni. Oboji izražajo znatno bolj ohlapen odnos pri izpovedovanju narodnostne pripadnosti kakor Madžari iz vzorca A. Na žalost nismo pridobili podatka o tem, katero narodnost navedejo v takšnih primerih. Prav tako nismo spraševali po razlogih za drugačno opredeljevanje. Zato lahko le ugibamo o nagibih: ali gre za psihološko ozadje, n. pr. za nelagodje zaradi pripadnosti (Slovenci) svoji etniji oziroma za nezaključen proces odmikanja (»Madžari«) od skupnosti, v katero so bili vrojeni, ali so morebiti razlogi socialno ekonomske narave in pogojujejo spreminjanje izjav o narodnosti trenutni instrumentalni motivi. Ne glede na razloge je mogoče sklepati, da respondenti s takšnim vzorcem obnašanja niso trdno zasidrani v svoji etnični skupnosti in verjetno niso med njenimi najbolj lojalnimi člani.

2.3. Sociolingvistične spremenljivke

Pokrivanje med etničnim samoopredeljevanjem in jezikovno pripadnostjo pri manjšinskih skupnostih mnogokrat ni enoznačno. Več raziskav opozarja, da je mogoče razpoznati določene implicitne in eksplicitne pokazatelje ohranjaja prvotne etnične dediščine, kljub temu, da se posameznik na deklarativni ravni ne prišteva več k skupnosti, v katero je bil vrojen. Ob premikanju etnične pripadnosti lahko opazujemo vztrajanje pri jeziku izvirne skupnosti oziroma ohranjanje tega jezika ob drugem, večinskem jeziku.⁵ Trende ohranjanja oziroma opuščanja jezika je mogoče opazovati na ravni precepcije o maternem jeziku (2.3.1.), glede na sporazumevalno zmožnost respondentov (2.3.2.), na ravni sporazumevalne dejavnosti (2.3.3.) ter na ravni stališč do jezika(ov) (2.3.4.).

2.3.1. Z izjavo o materinščini smo preverili, kako se v naši raziskavi pokrivajo podatki o etnični pripadnosti in maternem jeziku. Respondente smo prosili, naj nam povedo, kateri je njihov materni jezik.⁶

Preglednica 6: Materni jezik respondentov.

narodnost respondentov	Madžari %	»Madžari« %	Slovenci %
jezik respondentov			
Madžarski	95.1	61.6	22.4
Slovenski	3.9	35.6	76.0
drugi	1.0	2.7	1.6
N=587	38	73	125

Kakor je razvidno iz podatkov v preglednici 6, zajeten del (slaba četrtina) Slovencev pravi, da je njihov materni jezik madžarski. Primerjava med materinščino in etnično pripadnostjo staršev naših respondentov opozarja na dobro viden trend opuščanja slovenskega jezika v krogu prvotne družine. Glede na predstavljeno definicijo materinščine, je namreč kar dobra petina Slovencev, izjavila, da so se v zgodnjem otroštvu v krogu družine, torej s svojimi starši ali skrbniki, sporazumevali v madžarskem jeziku. Kljub temu se etnična pripadnost in materni jezik pokrivata pri treh četrtinah respondentov, ki so se (samo)opredelili kot Slovenci.

Po drugi strani pa je dobra tretjina »Madžarov« izjavila, da je njihova materinščina slovenski jezik. Podatek spodbuja pričakovanje, da so ti dvojezični. Vendar je ob tem

⁵ Ob popisih prebivalstva je mogoče opazovati očitno razhajanje med narodnostno (etnično) in jezikovno pripadnostjo. Popis prebivalstva Slovenije iz leta 1991, n. pr. pokaže, da se je 8503 prebivalcev Slovenije opredelilo za Madžare, 9240 pa jih je izjavilo, da je madžarščina njihov materni jezik.

⁶ Za pojasnilo smo uporabili Unescovo definicijo, po kateri je materni jezik jezik, ki ga je oseba osvojila v zgodnjem otroštvu v krogu družine.

potrebna določena previdnost. Ni namreč vseeno, za kakšno raven obvladanja enega oziroma drugega jezika gre. Vprašanje je, kakšen tip dvojezičnosti prevladuje, oziroma kateri jezik je mogoče opredeliti kot močnejši, potencialno materinščino ali drugi (večinski) jezik.

2.3.2. Ker je v manjšinskih okoljih materni jezik v mnogih primerih šibkejši jezik dvojezičnih pripadnikov manjšine, velikokrat pa je znanje tega jezika močno okrnjeno, ali se celo povsem izgubi, smo z več postopki⁷ preverili jezikovno zmožnost naših respondentov v slovenskem in madžarskem jeziku. Primerjava podatkov kaže, da večina respondentov iz vzorca B ocenjuje madžarščino kot svoj močnejši jezik.

Preglednica 7: Znanje slovenskega jezika.

narodnost respondentov	Madžari %	»Madžari« %	Slovenci %
ne zna	86.0	46.5	3.9
slabo	9.5	22.5	27.6
srednje dobro	3.9	23.9	44.1
dobro	0.6	7.0	24.4
N = 534	336	71	127

Kakor smo pričakovali je v skupini Madžari znanje slovenskega jezika sporadičen pojav. O dvosmerni dvojezičnosti, ko je tudi pripadniki večine (vsaj do določene stopnje) znajo jezik manjšine, v Porabju torej ne moremo govoriti.

Srednje dobro ali dobro obvladanje slovenščine si je pripisala slaba tretjina »Madžarov«, slabo pa zna slovensko dobra petina teh respondentov. Sklepamo lahko, da so govorci slovenskega jezika v tej skupini do določene mere še zavezani prvotni etnični dediščini, četudi vidijo etnične meje kot propustne, vsaj če sodimo z ozirom na njihovo izjavljanje o etnični pripadnosti. Podatek je gotovo pomemben za vse, ki se zavzemajo za revitalizacijo slovenskega jezika v Porabju, saj kaže, da medgeneracijska jezikovna kontinuiteta tudi pri tistih, ki se sicer že izjavljajo kot Madžari, ni bila povsem prekinjena.

Večina Slovencev je svoje znanje slovenskega jezika ocenila kot srednje dobro ali dobro, dobra petina respondentov iz te skupine pa je glede svojega znanja slovenščine zelo kritična. Nizek delež Slovencev, ki so izjavili, da slovensko sploh ne znajo, lahko štejemo kot spodbuden podatek.

⁷ Indeks znanja jezika(ov) smo pripravili na osnovi treh podatkovnih sklopov: a) samoocene znanja knjižnega jezika ter narečja, b) izjave o razumevanju ustnih in pisnih besedil v slovenskem in madžarskem jeziku, c) primerjalnega ovrednotenja štirih jezikovnih veščin (razumevanja, sporočanja, branja in pisanja) v obeh jezikih.

Podatki o znanju slovenskega jezika v vzorcu B zahtevajo nekaj dodatnih pojasnil. Samoocena obvladanja posameznih vrst slovenskega jezika namreč pokaže drugačno podobo: delež anketiranih, ki so svoje znanje slovenskega narečja ocenili kot srednje ali zelo dobro, je namreč znatno višji kot pri samooceni znanja slovenskega knjižnega jezika.

Primerjava znanja madžarskega jezika pokaže, da očitnejših razlik med tremi skupinami respondentov ni (preglednica 8). Očitna pa je tendenca manjše samokritičnosti

Preglednica 8: Znanje madžarskega jezika.

narodnost respondentov	Madžari %	»Madžari« %	Slovenci %
ne zna	0.3	.0	.0
slabo	0.3	.0	.0
srednje dobro	10.3	1.4	11.8
dobro	89.2	98.6	88.2
N = 561	360	74	127

glede znanja madžarskega jezika pri respondentih iz skupine »Madžari«, saj so skoraj izključno ocenili svoje znanje kot dobro. Približno desetina respondentov pri Slovencih, pa tudi približno desetina Madžarov je ocenila svoje znanje madžarskega jezika z določenim zadržkom (kot srednje dobro).

2.3.3. Podatke o znanju obeh jezikov dopolnjuje slika rabe obeh jezikov v formalnih in neformalnih govornih domenah. Tudi pri govornem obnašanju so bile ugotovljene pomembne povezave z etnično pripadnostjo ter interakcija z jezikovno zmožnostjo. Evidentno je, da raba madžarskega jezika prevladuje v vsaki od treh skupin (preglednici 9 in 10) respondentov. Vendar so razlike med tremi skupinami pomembne. Kakor smo pričakovali, v obeh domenah, pri sporazumevanju doma (2.3.3.1.) in zunaj doma (2.3.3.2.) najpogosteje uporabljajo slovenski jezik ali oba jezika tisti respondenti, ki so se opredelili kot Slovenci, najmanj pa Madžari iz vzorca A. Kategorija »Madžari« kaže specifično obnašanje in jo je tudi glede na govorno dejavnost mogoče označiti kot »vmesno«.

2.3.3.1. V domačem okolju uporabljajo slovenski jezik v prvi vrsti Slovenci. Vendar velja tudi pri njih opozoriti na tendenco opuščanja rabe slovenskega jezika ob rastočem vključevanju madžarščine (bodisi izključno ali ob slovenskem jeziku), in sicer ne le pri sporazumevanju v javnosti temveč tudi v domačem okolju. Raba madžarskega jezika namreč kakor pri ostalih dveh skupinah tudi pri Slovencih prevladuje, delež sporazumevanja v obeh jezikih pa je praktično enak deležu sporazumevanja v slovenščini.

Preglednica 9: Indeks rabe slovenskega jezika, obeh jezikov in madžarskega jezika pri sporazumevanju v domačem okolju.

narodnost respondentov.	Madžari %	»Madžari« %	Slovenci %
jezik sporazumevanja			
slovenski	0.09	0.68	2.41
slovenski/madžarski	0.20	1.43	2.60
madžarski	9.67	7.84	4.99
N = 593	390	75	128

Analiza variance

	F	signif. F	Eta
slovenski	123.485	0.000***	.54
slov./madž.	89.942	0.000***	.48
madžarski	213.841	0.000***	.65

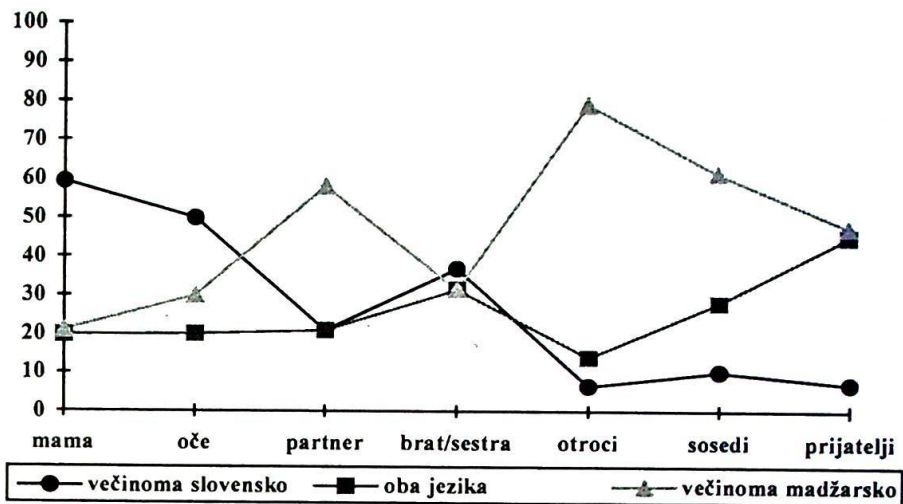
Podrobnejša analiza izbire jezika pri sporazumevanju s posameznimi sogovorniki v domačem okolju opozarja na trganje medgeneracijskih jezikovnih vezi. Trend opuščanja slovenskega jezika pri sporazumevanju z družinskimi člani je v obratnem razmerju s starostjo govorcev. Slovenski jezik prevladuje pri sporazumevanju s starši in tudi z vrstniki (brati, sestrami), pri sporazumevanju s partnerjem večina respondentov že uporablja edino madžarski jezik, vendar se ena petina še sporazumeva v slovenščini, ena petina pa mešano, v obeh jezikih. Sporazumevanje z otroki poteka po izjavah večine respondentov v madžarskem jeziku. Minimalen je delež Slovencev, ki z njimi govorijo samo slovensko, nekoliko več, vendar komaj desetina, pa je takšnih, ki uporabljajo oba jezika.

Preglednica 10 jasno ponazarja nezavidljiv položaj slovenščine v domačem okolju: če upoštevamo delež tistih, ki uporabljajo samo slovenski ali oba jezika, ugotovimo, da je sporazumevanje v materinščini bolj prisotno celo v interakciji s sosedi in prijatelji kakor z otroki.

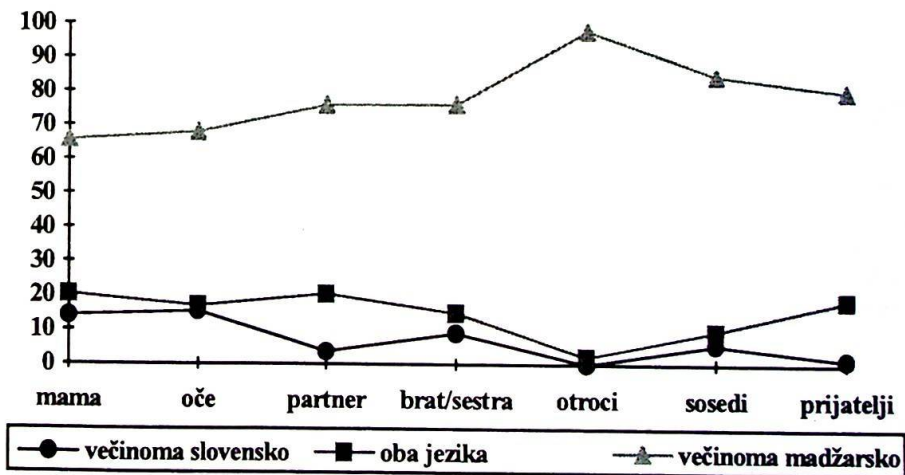
Govorno obnašanje respondentov iz skupine »Madžari« potrjuje podmeno, da ti kljub premikom v etnični pripadnosti na deklarativni ravni vendarle do določene mere ohranjajo prvotno etnično dediščino. Opuščanje jezika je torej počasnejši proces kot premiki pri izpovedovanju etnične pripadnosti. Raba slovenskega jezika je pri njih skoraj izključno zamejena v neformalne govorne domene. Četudi je prisotnost slovenskega jezika pri tej skupini neprimerljivo manjša kakor pri Slovencih in madžarski jezik prevladuje, sta si trenda generacijskega premika pri sporazumevanju s posameznimi sogovorniki v domačem okolju pri obeh skupinah podobna (preglednica 11).

Preglednica 10: Slovenci.

Preglednica 11: »Madžari«.

Pri sporazumevanju v javnosti v primerjavi z domačim okoljem močno upade delež respondentov, ki uporabljajo samo slovenski jezik, pri skupini »Madžari« pa praktično izgine. Kljub temu, da je v Monoštru le malo govornih položajev, ki bi spodbujali rabo slovenskega jezika v javnosti, je slovenščina zlasti v kombinaciji z madžarskim jezikom sredstvo sporazumevanja pri nepričakovano visokem deležu naših respondentov iz vzorca B. Analiza govornih položajev je pokazala, da Slovenci le sporadično uporabljajo slovenski jezik v ustanovah kakor so šola, vrtec, sodišče, banka. Najvišji delež respondentov je poročal, da uporablja samo slovenščino ali slovenščino in madžarščino na avtobusu (ena tretjina), na delovnem mestu ter v cerkvi (dobra petina) in v trgovini (slaba petina) ter v gostilni (slaba). Predvidevamo lahko, da respondenti uporabljajo slovenski jezik pri sporazumevanju z rojenimi govornici tega jezika, saj je med Madžari le malo znanja slovenščine.

Preglednica 12: Indeks rabe slovenskega jezika, obeh jezikov in madžarskega jezika pri sporazumevanju na javnem mestu.

narodnost respondentov	Madžari %	»Madžari« %	Slovenci %
jezik sporazumevanja			
slovenski	0.09	0.45	1.33
slovenski/madžarski	0.07	0.36	2.80
madžarski	9.78	9.19	5.92
N = 593	390	75	128

Analiza variance

	F	sign. F	Eta
slovenski	27.188	.000***	.29
slov./madž.	105.126	.000***	.51
madžarski	130.106	.000***	.55

Medtem ko so v domačem okolju še kar podobni Slovencem, se obrazci rabe slovenskega in madžarskega jezika respondentov iz skupine »Madžari« pri sporazumevanju v javnosti približujejo govornemu obnašanju Madžarov. Večina respondentov iz te skupine je namreč izjavila, da se v javnosti sporazumeva samo v madžarskem jeziku. Izjem je malo. Premik v govornem obnašanju v javnosti ponuja več tolmačenj. Ena od možnih razlag je tudi ta, da bi raba slovenskega jezika v javnosti razkrila njihovo poreklo, ki ga v težnji, da bi jih pripadniki večinskega naroda sprejeli kot svoje, morebiti nočejo razkriti. Vsekakor primerjava govornega obnašanja teh respondentov v obeh govornih

domenah, v domačem okolju in v javnosti, nakazuje vsaj pri določenem delu teh respondentov nekonsistentno ravnanje glede na izpričano identiteto.

2.3.4. Stališča do slovenskega jezika

Stališča do jezika zlasti kažejo, kakšen odnos imajo ljudje do vloge, ki jo jezik opravlja v življenju družbeno oziroma kulturne skupine, ki ji pripadajo. Ena od funkcij jezika je »kontrastivna samoidentifikacija« /Fishman/. Jezik ima simbolično vlogo povezovanja - združuje govorce v jezikovno skupnost - in funkcijo ločevanja od drugih skupin (Garvin, Mathiot 1956). Gre za občutke pripadnikov določene narodnostne skupnosti, ki so združeni in istoveteni z drugimi, ki govorijo isti jezik, hkrati pa so kontrastirani/ postavljeni nasproti in ločeni od drugih, ki tega jezika ne govorijo.

V raziskavo vključene respondente smo prosili tudi, naj ovrednotijo pomen znanja slovenskega in madžarskega jezika v svojem okolju. Zanimalo nas je, kakšen pomen pripisujejo slovenskemu oziroma madžarskemu jeziku, glede na njuno povezovalno (identifikacijsko) ter statusno vrednost. Ob analizi so se na osnovi devetih primerljivih parov izjav o pomembnosti znanja obeh jezikov izoblikovale tri lestvice. Ugotovili smo bistvene razlike glede pomena, ki ga naši respondenti pripisujejo znanju madžarskega jezika, torej jezika večine in pomenu znanja slovenskega jezika, torej jezika manjšine. Stališča o pomenu znanja madžarskega jezika sodijo v isto dimenzijo, medtem ko so trditve o slovenskem jeziku razpadle na dve dimenziji, statusno in identifikacijsko. Prva se nanaša na pomen znanja jezika manjšine za družbeni položaj, druga pa zadeva pomen znanja slovenščine za narodnostno pripadnost (podrobneje glej Hafner Fink 1993, 24).

Vse tri skupine so (brez pomembnih statističnih razlik) pripisale večji pomen znanju madžarskega kakor slovenskega jezika. Analiza stališča do pomena znanja slovenskega jezika pa je poleg že omenjenega razpada na dve dimenziji, pokazala še na znatne razlike med skupinami.

Obe skupini, ki izpričujeta zavezanost etnični dediščini (Madžari in Slovenci), kaže ta tudi podoben odnos do znanja jezika manjšine. Percepcija »Madžarov« pa se precej oddaljuje. Razlika je statistično pomembna, ko gre za pomen znanja jezika v identifikacijske namene. Evidentno je, da ti respondenti pripisujejo znanju slovenščine v povezavi s slovensko identiteto manjši pomen kakor respondenti iz ostalih dveh skupin. Tudi pri vrednotenju pomena znanja slovenščine za napredovanje na družbeni lestvici, je percepcija respondentov iz te skupine drugačna, četudi razlike niso statistično pomembne. Naši podatki ne dopuščajo poglobljene interpretacije pojava. Sklepati je mogoče le, da manj kot respondenti iz drugih dveh skupin dojemajo znanje slovenskega kot integrativno vrednoto, bolj kot drugi pa vidijo instrumentalne prednosti znanja slovenskega jezika v madžarskem jezikovnem okolju.

Zaključek

V pričujočem prispevku smo opozorili na nekatere trende, ki so povezani z jezikovno sestavino etničnega. Kakor je mogoče razbrati iz naših podatkov, je slovenska skupnost v Monoštru, kar zadeva jezikovne kazalce na poti opuščanja slovenskega jezika. To ne velja le za pomanjkljivo poznavanje slovenskega knjižnega jezika, temveč tudi za domače narečje, ki ga sorazmerno velik delež ljudi slovenskega porekla ne obvlada več. Ob tem je zlasti indikativen generacijski premik, ki kaže, da najmlajše generacije domačega narečja ne poznajo več (Nečak Lük, 1993). To je primanjkljaj, ki ga šola, kakor je zasnovana danes, ne more odpraviti.

Ker je etnična pripadnost po percepciji naših respondentov neposredno povezana z maternim jezikom, je mogoče predvideti, da gredo premiki v etnični identiteti vzporedno z opuščanjem slovenskega jezika. Kljub temu, da takšna »izbira« neposredno izhaja iz konstelacije strukturnih dejavnikov na območju, ki pospešujejo neuravnotežen jezikovni položaj, je slovenski jezik še prisoten tudi med tistimi, ki so se opredeljevanju za Slovence že odrekli. Evidentno je, da skupina »Madžari« še ni v celoti zanemarila (opustila) slovenske etnične dediščine. Torej jih pri aktivnostih, povezanih z jezikovnim načrtovanjem ne bi smeli docela odpisati.

V zadnjem času je v Porabju mogoče zaznati premik na bolje, kar zadeva nekatere elemente iz sklopa dejavnikov institucionalne podpore manjšinskemu jeziku. Sem lahko štejemo prenos publicistične dejavnosti v Monošter (štirinajstdnevnik Porabje, uvedbo stalne TV oddaje v slovenskem jeziku), povečano aktivnost slovenskih intelektualcev na poselitvenem območju in zunaj njega (v Budimpešti in Sombotelju), delovanje svetovalca oziroma svetovalke za slovenski jezik iz Slovenije, dejavnost Zveze Slovencev na Madžarskem, oblikovanje slovenske samouprave ter mejne prehode na območju Porabja, kar povečuje možnosti stikov z matičnim narodom. Prav slednje pa terja od slovenske skupnosti v Porabju, da ponovno premisli in razišče posamezne vidike svojega položaja ter v tem okviru prouči tudi tržne prednosti, ki jih v stiku med slovenskim in madžarskim svetom nudi domača govorica. Ob tem lahko pritegne tudi pozornost tistih, ki so se deklarativno sicer odmaknili od slovenske etnije, vendar še ohranjajo določen del njene dediščine.

Podatki o jezikovni dejavnosti, zlasti podatki o izbiri jezika sporazumevanja opozarjajo na to, da osrednji problem obstoja slovenskega jezika v Porabju ni več samo pomanjkanje javnih govornih položajev, v katerih je slovenski jezik primerno sredstvo sporazumevanja, temveč, da je madžarski jezik v veliki meri vdrl v sporazumevanje med družinskimi člani in ogroža medgeneracijsko jezikovno kontinuiteto. S tem je ogrožena tudi transmisija drugih (slovenskih) kulturnih in etničnih vrednot, kar se pri nekaterih skupini že izraža kot premik pri izpovedovanju etnične pripadnosti. Načrtovalci jezikovne politike v Porabju bi torej morali neprestano imeti pred očmi pomen ohranjanja družbenih (in jezikovnih) vezi med generacijami: Ob sleherni dejavnosti, ki jo načrtujejo v prid ohranjanja slovenščine bi si morali postaviti vprašanje: Ali in kako bo določena dejavnost (vrtec, šola, mediji, itd) vplivala na utrjevanje medgeneracijskih vezi? Ob tem se je treba zavedati, da je te vezi treba vzpostaviti zgodaj, čustveno in verbalno, če naj se opuščanje jezika spremeni / zaobrne v ponovno oživljanje jezika.

Literatura:

- Baker, C.** (1992). ATTITUDES AND LANGUAGE. Multilingual Matters. Clevedon, England.
- Dular, J.** (1986). OHRANJANJE MATERNEGA JEZIKA PRI SLOVENSKI MANJŠINI V PORABJU. Slavistična revija, 34, 2, 121-134.
- Fishman J.A.** (ed.) (1977). READINGS IN THE SOCIOLOGY OF LANGUAGE. Mouton Publishers, The Hague, Paris, New York.
- Fishman, J. A.** (1978). LANGUAGE AND ETHNICITY. In Language, Ethnicity and Intergroup relations, J. Giles, J. (ed.), 15-57. London and New York: Academic Press.
- Fishman, J. A.,** (1989). LANGUAGE AND ETHNICITY IN MINORITY SOCIOLINGUISTIC PERSPECTIVE. Clevedon and Philadelphia: Multilingual Matters.
- Fishman, J. A.** (1990). »WHAT IS REVERSING LANGUAGE SHIFT AND HOW CAN IT SUCCEED?« In IVth International Conference on Minority languages, Vol. I, D. Gorter et al. (eds.): 5-36. Clevedon and Philadelphia: Multilingual Matters.
- Garvin, P.L., Mathiot, M.,** (1977). THE URBANIZATION OF THE GUARANI LANGUAGE: A PROBLEM IN LANGUAGE AND CULTURE. In Readings in the sociology of language, Fishman J.A. (ed.), 365-374. Mouton Publishers, The Hague, Paris, New York.
- Giles, H., Johnson, P.** (1987). ETHNOLINGUISTIC IDENTITY THEORY: A SOCIAL PSYCHOLOGICAL APPROACH TO LANGUAGE MAINTENANCE. International Journal of the Sociology of Language, 68, 69-99.
- Giles, J., Bourhis, R.Y., Taylor, D. M.** (1977). TOWARDS A THEORY OF LANGUAGE IN ETHNIC GROUP RELATIONS. In Language, Ethnicity and Intergroup Relations, J. Giles (ed.), 307-384. London and New York: Academic Press.
- Hafner Fink, M.** (1993). MEDETNIČNI ODNOSI V SLOVENSKEM ETNIČNEM PROSTORU. Metodološka izhodišča, podatki, vzorec, indeksi. Razprave in gradivo / Treatises and documents 28, 15-27, Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja.
- Hechter, M.** (1978). CONSIDERATIONS ON WESTERN EUROPEAN ETHNOREGIONALISM. Paper presented at the conference on Ethnicity and Economic development. University of Michigan, Ann Arbor.
- Klinar, P.** (1991). OD ETNIČNEGA PLURALIZMA K INTERKULTURALIZMU. Migracijske teme, Zagreb, 7 (1), 29-45.
- Kozar - Mukič, M.** (1984). SLOVENSKO PORABJE - SZLOVENVIDEK. Ljubljana Szombathely: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
- Luther, D.** (ed.) (1992). ETHNOKULTURELLE PROZESSE IN GROSS-STADTEN MITTEL-EUROPAS. Bratislava: Slowakische Akademie der Wissenschaften - Institut für Ethnographie.

- Mejak, R.** (1990). PRISPEVKI K SPOZNAVANJU SLOVENSKE MANJŠINE V PORABJU. Zbornik za zgodovino šolstva in prosvete, 23, 55-103, Ljubljana.
- Nečak Lük, A.** (1993). MATERINŠČINA JE IMETJE. Slovenski koledar, (Monošter), 48-52.
 - (1993a). K PROUČEVANJU JEZIKOVNEGA POLOŽAJA V PORABJU V: Jezik tako in drugače. Ljubljana, I. Štrukelj, (ed.), 65-75. Ljubljana: Društvo za uporabno jezikoslovje Slovenije.
 - (1993b). MEDETNIČNI ODNOSI V SLOVENSKEM ETNIČNEM PROSTORU. Razprave in gradivo / Treatises and Documents, 28, 5-14, Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja.
- Nečak Lük, A. (s sodelavci)** (1992) VPRAŠALNIK. MEDETNIČNI ODNOSI IN NARODNA IDENTITETA V MESTU MONOŠTER / SZENTGOTTHARD. Raziskovalni projekt: Medetnični odnosi v slovenskem etničnem prostoru, Inštitut za narodnostna vprašanja, Ljubljana.
 - (1993). SUMARNI PREGLED REZULTATOV. MEDETNIČNI ODNOSI IN NARODNA IDENTITETA V MESTU MONOŠTER/SZENTGOTTHARD. Raziskovalni projekt: Medetnični odnosi v slovenskem etničnem prostoru, Inštitut za narodnostna vprašanja, Ljubljana.
- Popov, Č. and Vratuša, A. (eds.)** (1991). POLOŽAJ HRVAŠKE, SLOVENSKE IN SRBSKE MANJŠINE NA MADŽARSKEM. Narodne manjšine 2, Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti.
- Salamone, F.A.** (1975). Become Hausa: ETHNIC IDENTITY CHANGE AND ITS IMPLICATIONS FOR THE STUDY OF ETHNIC PLURALISM AND STRATIFICATION. Africa 45, 410-125.
- Skutnabb - Kangas, T.** (1981). BILINGUALISM OR NOT. The Education of Minorities. Multilingual Matters 7, Clevedon and Philadelphia: Multilingual Matters.
- Sukič, M.** (1992). OD PRIJATELA DO SLOVENSКИH UTRINKOV. Informiranje v slovenskem jeziku med Porabskimi Slovenci. Razprave in gradivo, 26-27, 249-253. Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja.
- Sussi, E., Sedmak, D., TIHA ASIMILACIJA: PSIHOLOŠKI VIDIKI NACIONALNEGA OD-TUJEVANJA.** Trst: Založništvo tržaškega tiska.
- Tajfel, H.** (1978). STUDIES IN INTERGROUP BEHAVIOUR. London and New York: Academic Press.
- Weinreich, U.** (1974). LANGUAGES IN CONTACT. Mouton, The Hague - Paris.
- Zorko, Z.** (1989). PREKMURSKO NAREČJE V PORABJU NA MADŽARSKEM. V: XXV. seminar slovenskega jezika, literature in kulture. Franc Zadavec (ed.), 23-35. Ljubljana: Filozofska fakulteta.

Summary

Language and ethnic adherence in Porabje

The analysis of data, collected in Monošter within the research project "Interethnic relations in the Slovene ethnic territory" showed a group of respondents that declared themselves as Hungarians though there are several elements pointing at their Slovene origin and a certain degree of attachment to the Slovene ethnic heritage. The present article is primarily focussed upon the behaviour of this group as compared with other respondents (Slovenes and Hungarians), who, regarding the declaring of their ethnic origin, do not deviate from the original community. The article therefore highlights the sociolinguistic situation in Porabje along with the related aspects of linguistic knowledge and communicative activity of our respondents.

The data on language activity, especially the data on the choice of the language of communication, draw attention to the fact that the main problem of the existence of the Slovene language in Porabje is no longer just the lack of public colloquial situations in which the Slovene is the appropriate means of communication. To a large degree, Hungarian language broke into the communicating of family members and is thus posing a threat to the inter-generational language continuity. Thereby, the transmission of other (Slovene) cultural and ethnic values is threatened as well, and this is reflected, with some inhabitants, as a shift in their declaring of ethnic adherence. Those in charge of planning of the language policy in Porabje should constantly be aware of the significance of the preservation of social (and language) ties between generations. With every activity, aiming at the preservation of the Slovene, they should ask themselves: How, if at all, will a certain activity (kindergarten, school, media, etc.) influence the strengthening of inter-generational ties? One should be aware that emotional and verbal ties should be established early if the dropping of the language is to change/turn into a revival of language